

ASP'ye Giriş

ASP yani **Active Server Pages** Microsoft firması tarafından klasik HTML sayfalarına dinamik bir yapı kazandırmak amacıyla ortaya çıkarılmış bir programlama dilidir. İnternet yeni bir teknoloji olduğundan insanlar hayal gücü sınırlarını bu yeni teknoloji ile zorlamaktadırlar. ASP de bu yeni teknolojinin yeni bir parçası olmuştur.

ASP ile web sayfalarınızı dinamik hale getirebilirsiniz, bunu yapmak için ASP **sunucu(server) tarafında** sizin yazmış olduğunuz kodları çalıştırır ve istemci(client) tarafına ona özel görüntülenmesini istediğiniz sayfayı görür. Şimdi ilk başlangıç için karışık görünebilir bu yüzden isterseniz web programcılığından biraz bahsedeyim.

Web programcılığı, W3C tarafından standart haline getirilen HTML(Hiper Metin Anlamlandırma Dili) ile start almış ve CGI, JavaScript, ASP, VRML gibi dillerle devam etmiştir. Şimdi bu dillerin farkı şudur; bu dillerin bazıları sunucu tarafında bazıları ise istemci tarafında çalışmaktadır. İlk olarak HTML'i ele alalım; HTML dosyasının içeriğini hepimiz biliyoruz. Bu içerik bağlandığınız sunucu tarafından bilgisayarınıza yollar ve sizde bulunan web görüntüleyici(Internet Explorer, Netscape gibi.) tarafından size sayfa anlamıdırılarak gösterilir. Yani tüm görüntüleme işlemini sizin bilgisayarınız yapar. HTML'den sonra çıkan Javascript teknolojisi de buna yakındır. Yani dosyalar bağlandığınız bilgisayar tarafından size yollar ve siz onları bilgisayarınızda düzenleyip görüntölürsünüz. Dikkat ettiyseniz javascript(js) içeren sayfalar diğer sayfalara göre daha geç yüklenmektedir, çünkü tüm o js kodları sizin bilgisayarınızda çalıştırılır ve tabi bu da performans kaybına yol açar.

ASP ise tamamen İstemci Tarafında (server side) çalışan bir programlama dilidir. Tüm kodlar sunucu tarafında çalıştırılır ve size sadece HTML kodları gönderilir. Böylece performans olarak büyük bir avantaj elde edilmiş olur, tabi bu web sunuculuğu yapacak bilgisayarınızın hızlı olmasına da bağlıdır. Örnek olarak OSYM'yi düşünün sizden aldığı bir ösym numarası ile orada bir program çalıştırır ve bu program size sadece girmiş olduğunuz numaraya ait sonucu bir html dökümanı olarak döndürür.

Sunucu taraflı programlamanın diğer bir avantajı ise **güvenliktir**. Örneğin js kodları Kaynağı görüntüle dediğinizde görülebilmektedir. Eğer siz güvenlik açısından kullanıcıların görmemesini istediğiniz bir program çalıştırıyorsanız sunucu tarafı programlama yapmalısınız. Bu tip programlamanın ilk örneği CGI ile gerçekleşmiştir. Perl dili kullanılarak üretilen bu kodlar pekçok kişi tarafından rahatça kullanılamamıştır çünkü CGI çalıştırmak için hosting yaptığınız yerde bu desteğin verilmesi gerekmektedir. Fakat asıl en büyük sorun bu kodları geliştirirken sizin hiçbir şekilde deneyememiz olmuştur. Çalıştığından emin olmak için programı sunucuya yüklemeniz gerekmektedir.

Lafı uzatmadan ASP'nin bir sunucu tarafı programlama olduğunu söyleyeyim ve bu konuyu bitireyim. Şimdi bahsedeceğim diğer bir özellik de ASP geliştirmede kullanılan diller. En yaygın olarak kullanılan script dili **VBScript**'tir. Hepimiz ilk programcılık

günlerimizi herhalde qbasic kodu yazarak geçirmişizdir. VBScript de temel itibariyle Visual Basic dilini kullanarak program üretmemize yarar. Bunun yanında JavaScript de kullanılabilir, fakat günümüzde js'yi kullanarak program geliştirmemizi sağlayan yeni bir dil **JSP(Java Server Pages)** bulunmaktadır.

Bu yüzden Asp'nin anadili bence Vbscript olarak kalacaktır.

ASP ile Neler Yapabilirsiniz

Asp'nin avantajlarından ve çalışma mantığından bir önceki konuda söz ettim. Bu avantajlar göz önüne alındığında elektronik ticaret için en kullanışlı dil olma avantajı vardır. Çünkü güvenlik bu tür uygulamalarda çok önemlidir ve Asp de bize bu güvenliği sağlamaktadır. Diğer avantajı ise çok kolay bir dil olmasıdır. Gerçekten bir perl ile program geliştirebilecek kişi sayısı sınırlıdır ama Asp'yi biraz programlama bilgisi olan herkes çözebilir ve çok kısa zamanda iyi işler ortaya koyabilir.

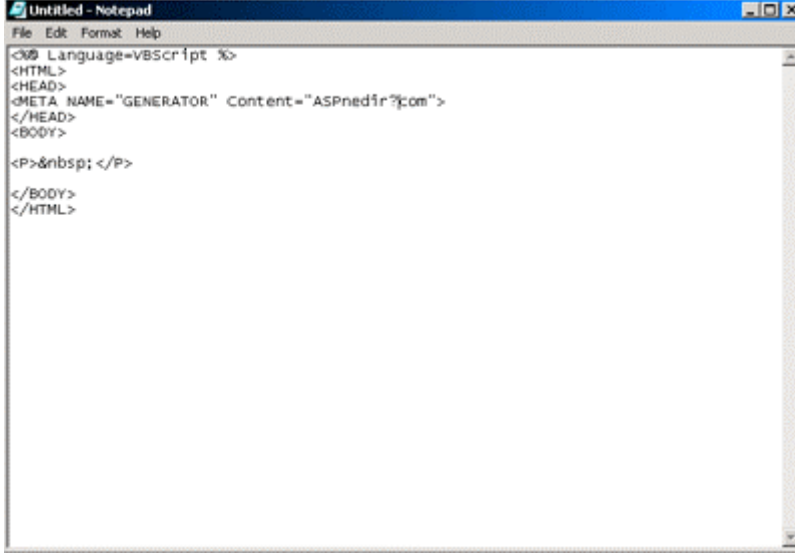
Asp ile veritabanına bağlanıp gelen verilerden faydalanarak sayfalar üretebilirsiniz. Bunun için SQL, Access veya Oracle kullanabilirsiniz. ODBC bağlantısı yapabileceğiniz tüm veritabanlarına Asp kullanarak erişebilirsiniz.

Asp ile her şeyin başında dinamik sayfalar hazırlayabilirsiniz. Böylece her kullanıcıya farklı bir sayfa gösterebilirsiniz. Html ile bunu yapmanız imkansızdır ancak farklı sayfalar yaparak bu sorunu çözebilirsiniz. Bu da zamandan ve yerden büyük kayıp demektir.

Asp kullanarak elinizdeki bilgiyi kolayca diğer insanların kullanımına açabilirsiniz. Sizde bulunan bir uygulama programını Asp ile entegre çalıştırabilirsiniz. Bu da sizin B2B ve B2C uygulamalar geliştirmenizi sağlar.

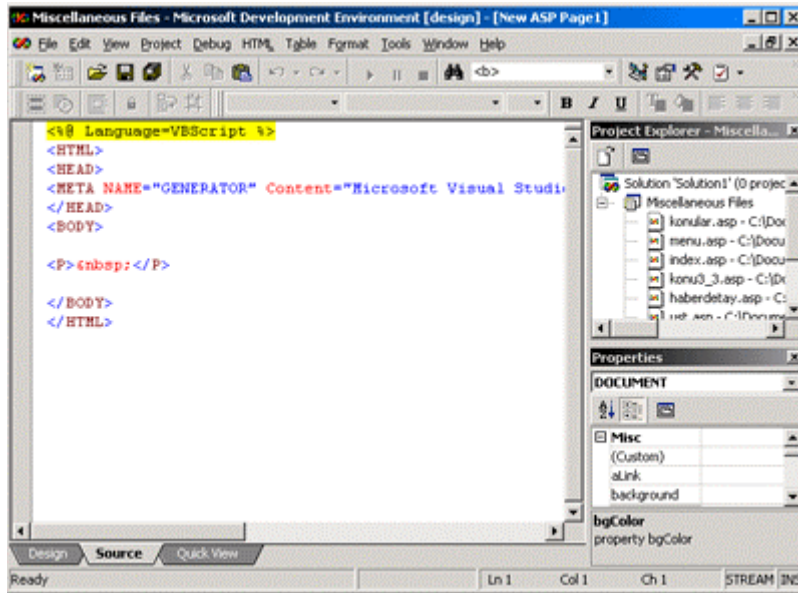
ASP Geliştirme Programları -1-

Tabiki **Notepad**. Evet bence en iyi web programla editörü notepad. Herşey ortada programınızın sağına soluna ekstra kodlar eklenmiyor, herşeyi siz yazıyorsunuz.



Notepad ilk alternatif ama eğer veritabanı bağlantılarını otomatik olarak tanımlamak istiyorsanız Asp kodlarını **WYSIWYG** (What You See Is What You Get) tarzında bir editör olan **Microsoft Visual Interdev 6.0** kullanmazınızı tavsiye ederim.(Bu arada aklıma Odtü'deki hocam Doğan Alpsan geldi. Bize bunu ve TCP/IP'yi sormuştu sınavda , ne kadar önemli konular olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum ve değerli hocamı saygıyla anıyorum.)

Visual Interdev Asp başta olmak üzere Html ve Css geliştirmek üzere hazırlanmış güzel bir program. <% %> ile başlayıp biten Asp kodlarınızı görsel olarak farklı renklerde gösteriyor ve bu sizin kod hatalarını görmenizi sağlıyor. Toolbox'ı sayesinde sürekli-bırak yaparak birçok html kodunu yazmaktan kutuluyorsunuz. Project geliştirip yaptığınız tüm asp dosyalarını bir proje çatısı altında toparlayabiliyorsunuz. Bunları isterseniz anında online olarak yayımlayabiliyorsunuz. Tabi bunun için ilk önce asıl web sunucunuza olan bağlantı ayarlarını yapıyorsunuz.



Visual Interdev'de 3 farklı bakış açısı mevcut. İlki **"Design"** ; yazdığınız kodları anında görsel olarak (Html kısmını) görebileceğiniz bölüm. İkincisi ise **"Source"** kısmı, burada oturup kodları yazıyorsunuz. Üçüncü bölüm ise **"Quick View"** ; burada da eğer veritabanı bağlantısını doğru yaptıysanız dosyalarınızın gerçek zamanlı çalışır halini görüyorsunuz.

Interdev konusunda son olarak söyleyeceklerim, eğer bu tür programlarda program geliştirmeyi seviyorsanız kesinlikle Interdev kullanın. Frontpage ve diğer WYSIWYG editörlerinden daha hakim kanımca.

ASP Geliştirme Programları -3-

Son olarak da **Macromedia Dreamweaver UltraDev 1.0'**ı inceleyelim. Macromedia firması bildiğiniz HTML alanında Dreamweaver adlı yazılımı ile sürekli gündemde oldu. Frontpage ile karşılaştırıldığında oldukça iyi bir arayüze ve fonksiyonallığa sahip. Bu yüzden birçok web geliştirici Dreamweaver'ı kullandı ve hala kullanıyor. Bunun yanında ASP desteği olmadığı için son zamanlarda yerini Microsoft InterDev'e bırakmıştı. Bu açığı gören firma **Drumbeat** ile şansını denedi ama başarılı olamadı. Ve şimdi de Dreamweaver UltraDev piyasada.

Genel olarak kurulum aşamasından başlarsak oldukça rahat , az soru sorarak **kurulumun** işlemini kendi yapıyor. Program yüklendikten sonra karşınıza çıkan arabirim oldukça iyi tasarlanmış. Toolbox'ınız her zamanki yerinde ve kolayca kullanabileceğiniz asp kodları.

Html editörü olarak baktığımızda Dreamweaver'ın etkisi oldukça açık. Artı olarak her Microsoft uygulamasında görmeye alıştığımız **Spell Checker** yani kelime düzelticisi var.

Site yönetimi açısından konuya bakarsak yine InterDev'de olduğu gibi web server'a bağlanıp project şeklinde çalışmak mümkün. Tabi burada geliştirmiş olduğu iki önemli özelliğe bulunmakta. Bunlardan birinci dosyayı biri kullanırken diğer kullanıcılara o **dosyayı kilitleme** yani lock etme. Böylece dosyalarınızın yedekleri üzerinde çalışmak yerine direk kendisinde çalışıyorsunuz tabiki bu zamandan ve performanstan kazanç sağlıyor. Bunun yanında ikinci özellik ise "**Design Notes**" yazabiliyorsunuz. Yani başka bir kullanıcı Asp dosyalarını edit etmek için açtığında sizin yazmış olduğunuz açıklamalar ona bir pop-up menu şeklinde görünüyor.

Asp kodu açısından bakarsak yine **WYSIWYG**(What You See Is What You Get) şeklinde tasarlanmış bir arabirimi mevcut. Ama bence yetersiz.

Son olarak yorumunu yapacak olursam bence bu yazılımın ikinci versiyonunu beklemekte fayda var. Sadece bir HTML aracı olarak küçük Asp kodları için mantıklı görünse de bunu zaten yapan Hometown ve InterDev gibi yazılımlar var. Bence kişilerin kullanım alışkanlığı haline gelen birçok eksiğin bulunması UltraDev'in ilk sürümü için yetersiz talebe neden olacaktır. Ama tabi karar sizin deneyin görün, herkesin bakış açısı farklı olabilir.

Hazırlayan : Mehmet Nuri ÇANKAYA

E-mail : cankaya@aspnedir.com